І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-6740
New York's Telephone:
BArclay 7-4125

РІК LXVII. Ч. 197. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 13-го ЖОВТНЯ 1960 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, OCTOBER 13, 1960 No. 197. VOL. LXVII.

АМЕРИКА ПРОПОНУЄ СЕКРЕТНІСТЬ В СПРАВІ ДЕШЕВИХ АТОМОВИХ МАТЕРІЯЛІВ

ЗДА ЗАПРОПОНУВАЛИ ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ Й ГОЛЛЯНДІЇ ТРИМАТИ В ТАЙНІ ДЕШЕВУ ПРОДУКЦІЮ АТОМОВИХ МАТЕРІЯЛІВ, ЩОБ ДОБИТИСЯ КОНТРОЛІ АТОМОВИХ ЗБРОЄНЬ

Вашингтон. — Представник державного департаменту звернувся до урядів Західньої Німеччини і Голляндії, щоб вони тримали в тайні новий спосіб продукції атомових матеріялів, щоб тим способом можна було не допустити до того, щоб численні держави могли дешевим способом продукувати атомові матеріяли, послуговуючися центрифуґальним способом при розбиванні урану. Про цей спосіб, крім ЗДА, знають вже в Західній Німеччині і в Голляндії. „Компанія Деґусса" у Франкфурті в Західній Німеччині вже погодилася на американський проєкт. Гадають, що його прийме і Голляндія. Крок американського уряду пояснюють тим, що державний департамент і Комісія Атомової Енерґії турбуються тим, що відновлений давніший спосіб центрифуґального розбивання атому вможливить дешеву продукцію атомових матеріялів, і тоді зайдуть нові комплікації у вирішуванні контролі атомових зброєнь. Цей спосіб був відомий ще під час другої світової війни, але його закинули і розбивали уран при допомозі дорогих великих печей, на що могли дозволити собі тільки великі держави — ЗДА, СССР, Англія і Франція. Новий спосіб вможливив би дешевим коштом продукувати атомові бомби навіть малим країнам, і тоді атомова небезпека ще більше зросла б. Досі німецька фірма вже продала Бразилії один модель центрифуґального розбивання урану, а численні американські компанії виявили охоту купити собі такі моделі. Американська фірма „Тор-Весткліф" навіть дістала дозвіл на купно цього моделю в Західній Німеччині. Але Комісія Атомової Енерґії спротивилася цій трансакції, і досі фірма не спровадила моделю з Німеччини. Тому, що немає виглядів на те, щоб швидко прийшло до порозуміння в справі контролі продукції атомових матеріялів цим дешевим способом, — один модель мав би коштувати тільки $35,000, — то американський уряд старається про те, щоб цей центрифуґальний спосіб продукції атомових матеріялів був контрольований і належав до державних таємниць, щоб не поширювалася ця дешева продукція атомових бомб. Вже від липня ц. р. велися переговори в цій справі з урядами Західньої Німеччини і Голляндії. ЗДА не натискають на ці уряди, тільки ведуть переговори в приязному дусі, бо бажають не збільшувати числа країн, що можуть продукувати атомову зброю.

Президент вітав у Вашинґтоні данського короля і його дружину

Президент Айзенгавер вітає на вашинґтонському летовищі данського короля Фредеріка і королеву Інґрід з їх приїздом до столиці З'єдинених Держав. Разом з президентом вітав королівську пару В. Т. Буканан, шеф протоколу в державному департаменті.

Вашинґтон. — В вівторок, дня 11-го жовтня ц. р. відбулося тут урочисте привітання данського короля Фредеріка IX і його дружини королевої Інґрід, які прибули до ЗДА на державні відвідини. Зустріч була тріюмфальною, з усіми належними королівським гостям почестями. Короля і королеву привітав на летовищі през. Айзенгавер і разом з ними переїхав вулицями столиці до Білого Дому, де ще цього вечора відбувся влаштований Президентом і його дружиною бенкет на пошану данських гостей. У бенкеті взяли участь члени уряду, Найвищого Суду, члени дипломатичного корпусу, як теж особисті приятелі Президента. Прибув король Фредерік із своєю дружиною до ЗДА минулого тижня з Копенгаґену і перед приїздом до Вашинґтону відвідав Сан Франсіско, Шикаґо та інші міста ЗДА. Вітаючи королівську пару на летовищі, през. Айзенгавер підкреслив факт участи Данії в Північно-Атлянтійському Пакті і висловив свою радість з того приводу, що данці готові боронити не тільки свою свободу і безпеку, але й теж свободу усіх країн, що є членами НАТО.

ОН в Конґо не дозволяють арештувати Люмумбу

Леопольдвіль. — Провід місії Об'єднаних Націй в Конґо, порозумівшись радіодепешами з генеральним секретарем ОН Гаммершилдом в Ню Йорку, відкинув вимогу діючого прем'єра, формально голови Колеґії високих комісарів, Жістена Бомбоко і шефа конґолійської армії полк. Мобуту, щоб військо ОН не охоронило кол. прем'єра Люмумби і дозволило арештувати його. ОН стоїть на становищі, що вони перейняли ґарантію за спокій і безпеку, між іншими за персональну безпеку членів центральної влади в Конґо, без уваги на те, в якому відношенні ті члени стоять одні до одних у ході внутрішніх політичних подій. Крім цього, Люмумба — кажеться у повідомленні ОН — є членом парляменту і не можна арештувати його із знехтуванням потрібної для такої справи ухвали парляменту. — У Конґо парлямент тепер не діє, бо згаданий військовий шеф полк. Мобуту припинив 14 вересня ц.р. працю парляменту до кінця цього року.

Зголошено вже кілька проєктів на реорганізацію Секретаріяту ОН

Об'єднані Нації. — В дотеперішніх промовах в Генеральній Асамблеї та в закулісових нарадах державних діячів зголошено вже кілька пропозицій, з яких одні виразно наставлені на відсунення генерального секретаря ОН Даґа Гаммершилда, чи паралізування його свободи рішень, інші на утруднення приймання самостійних постанов. Першу і найдалі йдучу вимогу зголосив, як відомо, Хрущов, домагаючись скасування становища генерального секретаря та створення на це місце тричленної колеґії по одному від Заходу, комуністів та від невтральних. Ґанський президент Нкрумаг змодифікував ту пропозицію так, щоб залишився один генеральний секретар, але щоб створено становища трьох його заступників, за тим самим принципом, що про нього казав Хрущов, з виразним окресленням їх прав і функцій. Тепер виявляється, що індійський прем'єр Неру у своїх нарадах з Хрущовим і англійським прем'єром Мекмілленом висунув проєкт, щоб Гаммершилд дістав 5-х „дорадників" призначених за географічним принципом з-посеред найбільш відомих дипломатів, які були б наче посереднім тілом між Гаммершилдом та його сімома заступниками.

ХРУЩОВ СКАНДАЛИВСЯ В ОН НОВИМИ ПОГРОЗАМИ ОБКИДАТИ СВІТ РАКЕТАМИ

ГЕНЕРАЛЬНА АСАМБЛЕЯ ВЕЛИКОЮ БІЛЬШІСТЮ ВІДКИНУЛА ВНЕСОК ХРУЩОВА В СПРАВІ РОЗЗБРОЄННЯ

Об'єднані Нації. — Нікіта Хрущов уладив в Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй в минулий вівторок 11 жовтня ц. р. новий спектакль: кричав, вимахував руками, відгрожувався не тільки західнім державам, але всьому світові, врешті, вертаючись на своє місце з трибуни, махав пальцем перед носом еспанського дипломата, який сидів спокійно і не оплескував його промови. Хрущов забрав слово у дебаті над рішенням Головної Комісії, щоб справу міжнародного роззброєння не ставити на денний порядок Генеральної Асамблеї, а відразу передати її на розгляд Політичної Комісії, яка все одно складається з усіх членів Об'єднаних Націй. Таке рішення Головна Комісія прийняла була в першому тижні сесії 62 голосами проти 12-х голосів, при 24-х, що стрималися від голосування. Хрущов оспорював те рішення і вимагав, щоб справу передати Генеральній Асамблеї ОН. Він оскаржував Америку, що вона веде політику „на скраю війни" згідно з теорією пок. державного секретаря Дж. Ф. Доллеса. Нав'язуючи до факту від'їзду з Ню Йорку більшости голів держав і урядів, які були на початку сесії, Хрущов заявив, що поставлення справи міжнародного роззброєння на денний порядок Генеральної Асамблеї зможе відкликати їх усіх назад до Ню Йорку. Коли ж, з уваги на американські вибори, прийшлось би перервати наради, то на березень або квітень наступного року надзвичайна сесія Генеральної Асамблеї мала б — за проєктом Хрущова — зібратись в Женеві, Москві або Ленінграді — знову з участю всіх голів держав або урядів. Хрущов поставив конкретне внесення, що справа „генерального і тотального" міжнародного роззброєння має бути обмірковувана на пленарних засіданнях Генеральної Асамблеї ОН з участю голів урядів. Йому відповів делеґат ЗДА Джеймс Водсворт, заявивши, що справа міжнародного роззброєння є таким скомплікованим комплексом, який вимагає поважного обмірковування, а не може бути предметом експлуатації для пропаґандивних цілей. Водсворт пригадав, що однаково в 1957 році у Лондоні, як 27 червня ц.р. у Женеві той сам совєтський делеґат Зорін з усіми членами совєтської делеґації вийшли з конференції роззброєння якраз тоді, коли Захід пред'являв нові конкретні пропозиції. Коли йде про виголошування великих промов — то Совєти вміють робити це. Коли треба спокійно й конструктивно дебатувати — тоді вони йдуть геть. Водсворт заявив, що ЗДА без уваги на вибори готові в кожному часі переговорювати про роззброєння. — Тоді Хрущов забрав вдруге слово, і — коли першим разом він говорив ще розмірно спокійно — тепер уже верещав і розмахував раменами, як у цирку. Він „пояснював" причину, чому Совєти двічі зірвали конференції роззброєння: бо — мовляв — західні держави створили з отих комісійних конференцій „стайню", в якій був такий запах, що його большевицькі делеґати не могли витримати. Хрущов заявив, що в комуністів існує засада, що коли не можна нічого зискати, то треба „плюнути і йти геть". Про стайню Хрущов повторяв кількакратно. Він накинувся на французького делеґата Жіля Моша, який нібито раз говорив так, а другий інакше, та що Мош був одним з тих, що внеможливили згоду в попередніх нарадах про роззброєння. Про Водсворта Хрущов заявив, що не може вимовити його прізвища, бо боїться, що зламає собі язик. Він, Хрущов (казав він) хотів від'їхати в четвер до Москви, але він готов залишитися, якщо справа роззброєння буде дебатована в Генеральній Асамблеї. Тут Хрущов розверещався, що Совєти продукують тепер ракети, як ковбаски — машиново і серійно, та що у випадку війни „ви проґраєте". Совєти, мовляв, не бояться війни, бо вони можуть засипати ракетами весь світ. Контролю Совєти приймуть, але після роззброєння. У своїй другій короткій заяві, Водсворт ствердив, що коли Хрущову залежить на рекламі, то він може мати її також в Політичній Комісії ОН. Вживаючи фразеології Хрущова, Водсворт заявив, що він заризикує вимовляти прізвище Хрущова без страху за свій язик. — Остаточно, в голосуванні — внесок Хрущова відкинено більшістю 54-х голосів проти 13-х при 31, що стрималисъ. За Хрущовим голосували тільки 9 комуністичних країн, Куба, Ґвінея, Малі (колишній французький Судан) і Афганістан. Це голосування загально вважають найбільшою поразкою з усіх, що їх зазнав Хрущов в Генеральній Асамблеї.

Телевізійні стації пропонують п'яту дебату між Ніксоном і Кеннеді

Ню Йорк. — Дві телевізійні стації National Broadcasting Company і American Broadcasting Company запропонували обидвом кандидатам на президента відбути п'яту публічну дискусію, яка була б перед самими виборами, щоб виборці могли почути головних кандидатів та виробити собі опінію, на кого вони мають голосувати. Досі відбулися вже два публічні виступи на телевізії Ніксона і Кеннеді; 12-го жовтня має відбутися третя дебата, а четверта призначена на 21-го жовтня. Демократичний кандидат сенатор Джан Ф. Кеннеді вже погодився на цю запропоновану п'яту дебату, а республіканський кандидат віце-президент Ричард М. Ніксон ще ясно не заявився в цій справі, але його дорадники не мають великої охоти прийняти цю пропозицію, заявляючи, що Ніксон вже має зайнятий час на виборчу кампанію. Представник Республіканського Крайового Комітету Фред Скрібнер заявив, що це є дивне, коли переможений в попередніх диспутах кандидат Кеннеді хоче ще п'ятий раз публічно диспутувати.

Моряк з „Балтики" відмовився від повороту до СССР, заявляючи, що ЗДА є найсвобіднішою країною світу

Ню Йорк. — Віктор Янімец, втікач із совєтського корабля „Балтика", що ним приїхав Нікіта Хрущов до ЗДА, заявив у відповідь на всі переконування представників совєтської амбасади, що він добровільно, а не під якимось примусом, вибрав свободу і що в ніякому випадку він не думає вертатися до Совєтського Союзу. Пробували переконувати Янімеца допущені до нього в уряді Іміґрації і натуралізації представники совєтської амбасади у Вашинґтоні — другий секретар Віктор Осіпов і службовик Валерій Кравченко. Янімец відмовився від будьяких дальших розмов з Осіповим і Кравченком, не зважаючи на те, що вони верталися ще раз і пробували його переконати таки до повороту. Коли і ця друга зустріч не дала ніякого висліду, тоді згадані представники совєтської амбасади заявили, що „кожен совєтський громадянин може жити, там, де він захоче". На цю останню заяву Янімец їм відповів, що вона не відповідає правді, бо ніхто в Совєтському Союзі не може жити там, де він бажає і що з Совєтського Союзу втекла б напевно половина людей, якщо б тільки вони могли. В пізнішій розмові з журналістами Янімец заявив, що він вже давно хотів прибути до Америки, бо знає вже здавна, що З'єдинені Держави Америки є найсвобіднішою країною в світі.

СССР і його сателіти підтримують проєкт щодо „двох Німеччин"

Берлін. — СССР, Східня Німеччина, Польща і Чехословаччина звернулись спільною нотою до всіх противників Німеччини з другої світової війни, щоб вони підписали мировий договір з двома існуючими нині німецькими „суверенними" державами, йдучи по лінії пляну Совєтського Союзу. Та совєтсько-сателітська нота повна відомих давніх оскаржень під адресою відродженого західньо-німецького мілітаризму, з покладенням натиску на нібито озброювання Західньої Німеччини Америкою, атомовою і ракетною зброєю. Комуністична нота закидає Західній Німеччині, що вона „одверто противиться гонові всіх миролюбних країн до міжнародного генерального і тотального роззброєння та виправдує свої вимоги щодо озброєння її армії зброєю масового винищування — видуманими історіями про комуністичну загрозу". Стосуючи методу „лови злодія" — комуністичні держави закидають в своїй ноті Західній Німеччині ведення воєнної пропаґанди та плекання плянів на відібрання втрачених за останньої війни колишніх німецьких територій, що їх тепер мають Польща, Совєтський Союз і Чехословаччина. У зв'язку з цією нотою західня преса пригадує, що в минулий четвер Совєти „протестували" перед ЗДА проти нібито озброювання Західньої Німеччини атомовими ракетами, при чому Москва погрожувала, що вона „не буде байдужна" до цієї справи.

Число затруднених становить 67,767,000, а безробітних — 3,338,000

Вашинґтон. — Статистичне бюро департаменту праці повідомляє, що у вересні цього року число безробітних зменшилося на 400,000 і виносило 3,338,000, а число затруднених дійшло до рекордового числа для того місяця і виносило 67,767,000, на 515,000 менше як у серпні цього року. Ці зміни сталися тому, що у вересні учні середніх шкіл, коледжів і університетів покидають вакаційну працю та вертаються до школи. Але ж представник департаменту праці звертає увагу на це, що звичайно число затруднених у вересні зменшується на 750,000, а цього року воно було значно менше, а це сталося тому, що у вересні покликали до праці численних робітників в автомобільному промислі. Не було поправи в затруднюванні сталеварів, яких від лютого цього року звільнено коло 140,000. В серпні безробітних було 5.9 відсотка всіх робітних сил, а у вересні цей відсоток зменшився до 5.7. Це значить, що на кожну тисячу робітних сил 57 робітників є без праці і шукають затруднення.

Українські лісники відбули Загальні Збори в Ню Йорку

Ню Йорк. (В.) — 8 жовтня відбулися тут в Українському Народному Домі 14-ті загальні збори Об'єднання Українських Лісників ОБУЛІД, в яких взяло участь 34 члени, чи то особисто, чи через уповаження. Заступлені були на зборах лісники крім ЗДА та Канади, теж з Англії, Австрії, Німеччини Арґентини і Бразилії.

Зборами проводила президія, в якої склад входили всі три дотеперішні голови Т-ва: інженери Богдан Лучаковський, Іван Вінтоняк та Петро Пясецький. Новий провід Т-ва обрано в такому складі: інж. Іван Вінтоняк — лісмайстер (голова), інж. Евстахій Бачинський і лісничий Лев Пришляк — члени проводу, інж. Петро Пясецький і лісничий Евген Людкевич — лісові контрольори.

Збори ухвалили, між іншим, і резолюцію проти безпощадного нищення лісу на українській території, що знаходиться під російсько-большевицькою окупацією, та одобрено подібний змістом протест — звернення попередньої управи, висланий на Всесвітній Лісницький Конґрес, що відбувався в серпні в ЗДА в стейті Вашинґтоні. По діловій частині зборів відбулася гостина лісників зі своїми родинами та запрошеними гістьми.

У Токіо на політичному вічі вбито лідера японських соціялістів

Токіо. — У вівторок 11 ц. м. (за далеко-східнім часом була тоді вже середа 12 ц. м.) під час політичного віча, на якому приявним був також прем'єр Гаято Ікеда, якийсь, ближче неназваний студент, член правої політичної організації, пробив ножем промовляючого лідера соціялістів, Інеіро Асануму. В дорозі до шпиталю Асанума помер. Він мав 63 роки і був популярний в Токіо та втішався симпатіями серед пролетаріяту головно завдяки своєму виглядові: важив 205 фунтів і його називали „людською льокомотивою". Його противники казали, що його „тіло непропорційно велике до мізку". Асанума був членом японського парляменту й очолював кампанію проти затвердження японсько - американського союзу та проти відвідин президента Айзенгавера в Токіо.

В АМЕРИЦІ

● **Представник державного департаменту** заявив, що невірним є нове твердження Нікіти Хрущова про те, що ЗДА плянують висилати понад територію СССР нові американські розвідчі літаки, подібні до типу „У-2", який комуністи зістрілили 1-го травня ц. р. Хрущов сказав в інтерв'ю на телевізії, що СССР негайно зістрілить американський літак над своєю територією.

● **Представник Ґватемальської Республіки в Об'єднаних** Націях Люїс Коронадо Ліра заявив на Генеральній Асамблеї ОН, що „неминучою" є кубанська інвазія до Ґватемалі, і що вона має відбутися вже за кілька тижнів. На Кубі вишколюються війська, які мають напасти на Ґватемалю. Очолюють цю авантюру „кубинські комуністи й інтернаціоналісти".

● **Федеральний суддя Джордж Свіні** зарядив, щоб мільйонер Бернард Ґолдфайн із Бостону, Массачусетс, лікувався і надалі в шпиталі, бо психіятри ствердили, що він з огляду на депресійну психозу, не може явитися в суді на розправі за те, що не заплатив $791,000 податку. Ґолдфайн давав подарунки президентовому дорадникові Шерманові Адамсові, який внаслідок цього мусів залишити своє становище.

● **Представники летунства і Авіяційної Корпорації** повідомили 10-го жовтня, що два джетові бомбовики, які летять із швидкістю більшою від звуку, перелетіли з Формози до Каліфорнії і назад під виключною контролею „автомата-робота". Летуни контролювали ці літаки тільки під час стартів і причалювання. Лет до Каліфорнії тривав 3 години і 20 мінут, а поворот до Флориди тривав трохи довше, бо 3 години і 30 мінут.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Для вшанування бл. п. проф. Романа Савицького,** на терені Филаделфії покликано до життя Комітет Будови Пам'ятника на могилі Покійного. Збіркову акцію Комітет започатковує концертом визначних учнів, дохід з якого призначено вповні на ту ціль. В банку „Самопомочі" 813 Н. Френклін вул., відкрито конто під назвою „Будова Пам'ятника бл. п. проф. Р. Савицькому". Як виходить з обіжника Дирекції УМІ, в збірковій акції беруть участь усі відділи Українського Музичного Інституту в Америці.

● **Українська Громада у Вікторії, Австралія,** закупила новий дім за суму 20,000 фунтів. Урочисте відкриття цього дому, що буде найбільшим українським домом в Австралії, відбулося дня 23 липня ц. р.

● **Дирекція Університету Українознавства при НТШ у Ню Йорку** повідомляє, що 3-ій цикл викладів осіннього семестру 1960/1961 відбудеться в суботу дня 16 жовтня ц. р., від год. 2-ої по полудні в домівці НТШ при 302-304 Вест 13 вул.

● **Про враження з виставки українського мистецтва у вільному світі,** яка відбулася у Дітройті, говоритимуть під час щотижневого вечора в п'ятницю 14 жовтня ц. р. в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку С. Гординський, С. Литвиненко і Мих. Черешньовський. Доповіді будуть ілюстровані фотографіями з виставки. Початок о год. 8-ій веч.

ПІДВОДНА СТОРОЖА

Коли до німецького порту Бремергафен заплив на короткі відвідини американський атомовий підводний човен „Бритон", то він мав там навіть підводну німецьку охорону перед можливим саботажем. Відділ нурців німецької фльоти, показаних на фотографії під час короткого відпочинку, охороняв цей корабель стійками під водою.

У СВІТІ

● **У південно - африканському Союзі** 849,958 білих громадян висловились за перетворенням тієї країни в самостійну республіку, а 775,878 проти того. Отож цю справу вирішено малою більшістю 74,080 голосів. 8 мільйонів кольорового населення не мали права голосувати. Прем'єр Гендрик Верверд заповів перетворення Південної Африки на республіку на травень 1961 року. Її, мабуть, виключать з Британського Коммонвелту, що принесе їй великі господарські втрати.

● **В Тайпеґу,** столиці Вільного Китаю на Формозі, засуджено на 10 років в'язниці 64-річного дуже впливового діяча Лейчена, видавця і головного редактора журналу, за підбурювання до бунту оприлюднюванням невірних критичних завваг під адресою режиму Чіянг Кайшека та різних поголосок. Засуджено на високі в'язничні кари й двох інших редакторів того журналу. Дружина засудженого, член парляменту, заявила, що цей засуд — „трагічна несправедливість". Судив Лейчена військовий суд.

● **У столиці Конґа** Леопольдвіллі збунтувались в минулу суботу 1,500 поліціянтів, дотеперішніх прихильників Люмумби. Вони вчинили бурхливу демонстрацію перед резиденцією президента провінції Леопольдвілю Клеофаса Камітаду, який був завжди вірний Люмумбі. Камітаду втік задніми дверми. Збунтовані поліціянти заявили, що вони голодні, бо бо більше місяця не дістали платні. Коли їм обіцяли видати платню, вони втихомирились і розбрились. Ця авантура дальше послабила престиж Люмумби, бо виявилось, що й поліція його не підтримує.

● **Гваме Нкрумаг,** президент муринської „Ґани" і приятель конґолійського екс-прем'єра Люмумби, написав був Люмумбі 12 вересня ц. р. великого листа з різними порадами і пересторогами, як він має поводитись з „ворогами". Текст того листа знайдено при ревізіях, що їх перевів полк. Мобуту, противник Люмумби, і тепер той текст оприлюднено. Нкрумаг твердить, що це „фальшивка", але його „дипломат" в Леопольдвіллі признав, що це він сам доручив був того листа до рук Люмумби. Цей лист страшенно компромітує співіснувального й „невтрального" Нкрумага з амбіціями на лідера всіх муринсько - африканських держав.

● **В Індії** офіційно заперечено вісткам, наче б китайські комуністи відкликали свої війська, що ними два роки тому окупували 6,000 до 8,000 кв. миль північно - індійської території в східньому Лядаху.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Suns, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. — authorized July 31, 1918
Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

В імені України

Україна не має волі, отже не може сама свобідно за себе говорити. Її голос узурпує собі її кат, підставляючи своїх підголосків, щоб формально говорили в її імені. Але — „й неситий не виоре на дні моря поля, не скує душі живої і слова живого". Доказують це яскраво численні приклади, з яких наведемо лише кілька.

Филаделфійський „Інквайрер" з 11-го жовтня ц. р. вмістив першу редакційну статтю з домаганням прийняти виклик Хрущова і почати в Об'єднаних Націях перевірку колоніялізму, почавши від його найбільшої і найбільш ганебної остої — Совєтського Союзу. За приклад жертв комуно - московського колоніяльного поневолення називається в тій статті цілий ряд країн, між ними окремо й Україну. Ситуацію, з'ясовану в цій статті, пластично представляє ілюстрація, на якій бачимо закутого в кайдани і поставленого в тінь велетня з написом, хто він є: Польща, Мадярщина, Чехо - Словаччина, Румунія, Болгарія, Україна, Альбанія, Латвія, Естонія, Литва та інші поневолені Москвою країни. Цього велетня, із закнебльованим ротом, тримає на ланцюгу Хрущов, що стоїть на трибуні вільного слова в Об'єднаних Націях і горлає: „Геть з колоніялізмом!" Під ілюстрацією підпис: „Повно здушеної мови — якщо б ми її почули!"

Наведений приклад далеко не одинокий. Сьогодні вже рідко можна зустріти газету чи журнал, де не було б згадки про Україну, де не було б правдивого слова за Україну, в імені України. Таким словом був виступ канадійського прем'єра Дифенбейкера, що тепер одержує тисячі листів і телеграм з подякою та признанням за те; таким голосом в імені України є згадки про неї в останніх виданнях журналів „Ди Сатердей Івнінґ Повст"; „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт"; „Меркурі" та багато інших. Україна має закнебльовані уста, але її здушену ворогом мову чути сьогодні вже з багатьох трибун і при багатьох нагодах. Ворогові не скувати ані живої української душі, ані живого українського слова! Сьогодні в імені України говорять ще її приятелі, і це тільки переконує, що вже не за горами той день, коли вона розірве кайдани, піднесеться на ввесь свій могутній ріст, щоб, як вільна і ні від кого незалежна країна, прилучити свій вільний голос до тих, що люблять волю!

Три тижні перед виборами

За три тижні, що залишились до президентських виборів, все ще ніхто не може передбачити їх висліду, і всі на цю тему прогнози обертаються в сфері гіпотетичних тверджень, по лінії персональних бажань або ворожбитських пророкувань. Найповажніші коментатори в американській пресі погоджуються, що дотеперішні два телевізійні діялоги обох кандидатів на президента — віце - президента Ричарда Ніксона і сенатора Джана Кеннеді, — всупереч надіям, не принесли ніякого „вияснення" передвиборчої ситуації, себто не вплинули помітно на переконання виборців, прихильників того й другого кандидата. Такі телевізійні зустрічі, безпрецедентні в історії держав, дійсно прегарне свідоцтво демократичної системи Америки, відбулись 26-го вересня та 7-го жовтня ц. р. і мають відбутися ще двічі 13-го і 21-го жовтня ц. р.

Центральне питання, довкола якого ведуться дискусії безпосередньо між цими двома кандидатами, і сумніви та розмови виборців, це: хто краще надається для ведення держави в цей трудний міжнародний час, хто краще зможе керувати американською закордонною політикою в період холодної війни з Советами і хто з них пропонує кращі методи для піднесення Америки на вищий щабель мілітарної потуги й господарського добробуту. Головні аргументи обох суперників залишаються незмінні: Ніксон твердить, що він має більший досвід у керуванні внутрішньокрайовими справами і в закордонній політиці, бо пізнав безпосередньо десятки чужих країн та їх лідерів. Він заперечує, що протягом останніх восьми років підупав престиж З'єдинених Держав, а, навпаки, запевняє, що в спілці народів широкого світу втратили і тратять комуністи. Ніксон приписує в заслугу режимові Д. Д. Айзенгавера збереження миру й добробуту і закидає демократам гін до такого збільшення федеральних видатків, який спричиняє інфляцію. Кеннеді, навпаки, твердить, що престиж Америки за республіканської адміністрації зійшов на похилу площу — скочується до престижу другорядних держав, і що за рахунок Америки непомірно зросли престиж і впливи СССР. Кеннеді закидає республіканській адміністрації, що вона легковажить військову потугу в ім'я збалянсованого бюджету, а в економічній ділянці вказує на зріст дорожнечі в останніх роках.

Обидва кандидати продовжують вести наполегливу безпосередню виборчу кампанію. Ніксон відвідав вже 37 стейтів, Кеннеді 31. Вони в постійних роз'їздах, використовуючи всі можливі засоби комунікації, і виступають перед усіми можливими групами американського громадянства. У цих своїх виступах кожний з них заторкує найважливіші ділянки внутрішньоамериканського життя — громадянські права, шкільництво, соціяльну опіку, хліборобство, будову шляхів, податкову систему й кредитову політику, — як також міжнародну ситуацію. Кеннеді відмовився виключити з публічного обговорення справи закордонної політики й питання сили - слабости Америки на час перебування Хрущова в ЗДА і Ніксон підвищив тон своїх оскаржувань і тверджень. Все ж передвиборча кампанія проходить в Америці на плятформі джентлменства і культурної дискусії. У цьому й суть американської демократії.

Послідовно і рішуче

Не зважаючи на виступ голови комуно-мадярської делеґації в ОН, московського ставленця на Мадярщині Яноша Кадара і на всі його запевнення, що в 1956 році а Мадярщині був „контрреволюційний путч" підтримуваний „закордонною реакцією", а тепер там, мовляв, „усе в порядку" і колишні втікачі десятками тисяч вертаються додому, Генеральна Асамблея вирішила таки покласти на розгляд Об'єднаних Націй справу мадярського повстання 1956 року і його кривавого здушення з допомогою збройної інтервенції Москви. Не змогли перешкодити цьому видвигненню справи ані авантюрницькі погрози Хрущова, ані всі закулісові заходи совєтської та сателітних делеґацій. Вночі з 10 на 11-го жовтня ц. р. Генеральна Асамблея ОН вирішила 54 голосами проти 13 і при 31, що здержались, поставити справу Мадярщини на порядок нарад Асамблеї уже п'ятий раз із черги протягом останніх п'ятьох років. Водночас із цим З'єдинені Держави Америки виступили через своїх представників в ОН з вимогою засудити і Совєтський Союз за його відмову підкоритися резолюції ОН про виведення совєтських військ із Мадярщини і мадярський комуністичний режим за недопущення обсерваторів ОН на Мадярщину.

Тієї ж самої ночі Генеральна Асамблея ОН вирішила 49 голосами проти 13 при 35, що не голосували, поставити на порядок нарад також справу поневолення Тибету китайськими комуністами. Прийнято це рішення знову ж проти голосних заперечень і висловів „обурення" совєтської і сателітних делеґацій.

Обидвома цими своїми рішеннями більшість членів ОН довела своє неґативне ставлення до актів совєтської аґресії і своє зрозуміння конечности засудити факти брутального поневолення мадярського і тибетських народів комуністичною Москвою та Пейпінґом.

Продовжуючи таврувати акти комуністичної аґресії і здушування визвольних змагань у тих чи інших країнах, Об'єднані Нації повинні поставити на порядок нарад Генеральної Асамблеї і сесій Ради Безпеки справу поневолених Москвою народів в усій її ширині, добиваючись її розгляду та засудження комуністичного імперіялізму послідовно і рішуче, без ніяких компромісів. Тільки таким чином можна дати сьогодні належну відсіч Хрущову і іншим комуністичним диктаторам в їх затіях використовувати проти вільного світу гасло боротьби з колоніялізмом і його залишками.

ПІД ПОКРОВ МАТЕРІ БОЖОЇ

„Під Твою милость прибігаєм, Богородице Діво, єдина чистая і благословенная,.."

Зближається прегарний наш осінній Богородичний празник Покрова Пречистої Діви Марії, що за нашим старим звичаєм обходимо його 14-го жовтня кожного року, а декотрі парафії по новому стилю 1-го жовтня. В цей день багато наших парафій на Рідних Землях мали свої храмові свята і відпусти. Такий відпуст відбувався також у Митрополичому Храмі Святого Юра у Львові. Маси вірних галицької столиці та довколишніх сіл плили немов рікою на відпуст, щоб молитвами злучитися зі своїм Архиєреєм та просити в особливий спосіб Божу Матір про поміч у всіх потребах. Наші літурґічні книги мають на це свято прекрасні, повні молитовного піднесення, Богослужения. На жаль, відколи рідний край впав жертвою безбожного окупанта, наш нарід не має змоги відбути свою прощу на празник Покрова Божої Матері до престольного храму святого Юра у Львові та взяти участь в Богослуженнях на честь Покрова Божої Матері. Голова нашої Церкви в Україні, ВПреосв. Митрополит Йосиф Сліпий вже шістнадцятий рік карається в сибірських каторгах.

А в той же сам час провідники безбожного комунізму говорять про свободу, мир, права народів на свободу, приготовляючись рівночасно до підкорення цілого світу в таке рабство, якого ще досі історія людства не знала. Маючи у своїх руках страшну нищівну зброю, лякають християнський світ повним знищенням.

Християнство стоїть нині перед важкою пробою, але не перед безнадійністю. Господь шле на народи, а часом і на ціле людство, дуже важкі досвіди, але рівночасно дає перестороги, вказівки і змогу рятуватись. Таку пересторогу дав Господь через Пренепорочну Діву Марію, яка 13 жовтня в 1917 році у Фатімі перестерегла людство та доручила святі молитви на вервиці, якими мало б людство відвернути Божий гнів від тих, що Бога зневажають. Поява Божої Матері у Фатімі сходиться майже із нашим святом Покрова Божої Матері. Тож в цей празник Покрова Пресвятої Богородиці об'єднаймось в наших молитвах, ділах покути з цілим католицьким світом в один могутній благальний похід за рятування людства перед катастрофою, яку йому готовить безбожний комунізм. Просім Пречисту Діву Марію, щоб під свій покров взяла передовсім наш український нарід та випросила ласку свободи для нашої Церкви і нашого народу на рідних землях і нас тут охоронила від всякого зла. Молімся словами тропара Празника Покрова Пресвятої Богородиці: „Сьогодні ми благовірні, люди радісно святкуємо, осяяні Твоїм, Божа Мати, явлінням, і здіймаючи очі до Твого Пречистого образа, уклінно просимо: покрий нас чесною Твоєю покровою й визволи нас від усякого зла, благаючи Сина Твого, Христа Бога нашого, щоб спас душі наші".

Єпископський Ординаріят доручає Впр. і Всеч. Отцям заохотити вірних до діл покути, перепросьби Господа Бога та до численної участи у Святих Тайнах. Нехай кожний зокрема і всі разом прибігають до Богородиці Діви, кличучи із глибини душі словами акафіста: „Радуйся, радосте наша, покрий нас від всякого зла чесним Твоїм омофором".

Дано в Празник Чесного Хреста, дня 14 вересня 1960.

Єпископ Стемфордський
+ Амвросій

ВІД „ПЛУТАНИХ ПОЛОЖЕНЬ" ДО ВІДКРИТОГО ФАЛЬШУВАННЯ

У числі з 13-го квітня ц. р. київська „Радянська Україна" надрукувала велику статтю кандидата філософських наук І. Кравцева „В. І. Ленін про російську і національні мови нашої країни", в якій автор, виходячи виключно з поглядів і думок Леніна, з'ясовує основні позиції комуністичної партії в справі державної і національної мови. Факт надрукування цієї статті в „Радянській Україні" (яка є „органом Центрального Комітету Комуністичної Партії України, Верховної Ради і Ради міністрів Української РСР") свідчить, що була вона виявом становища офіційних чинників у даній справі, тим більше, що редакція „Рад. України" не висловила хоч би й найменшого застереження супроти думок І. Кравцева.

І. Кравцев, цитуючи майже в кожному уступі Леніна, договорився до того, що „в ході будівництва комунізму... посилюється роля російської мови, як мови зміцнення дружби народів СССР" і як мови міжнаціонального спілкування в СССР", і тому цілком шкідливими є намагання деяких людей ввести в конституції національних республік постанову про те, що національна мова даної республіки є мовою державною, і що так само шкідливими є всякі спроби, спрямовані „на обов'язкову українізацію, на всемірне обмеження російської мови на Україні". Приводячи у своїй статті тезу Леніна, що „розмежування націй в межах одної держави є шкідливе, і що тому ми, марксисти, прагнемо зблизити і злити їх", І. Кравцев висловив категоричне переконання, що „процес збагачення і зближення мов закінчиться їх повним злиттям в єдину світову мову після перемоги комунізму в міжнародному маштабі".

Якщо судити з численних полемічних випадів І. Кравцева, якими пересипані його коментарі до міркувань Леніна, то вся його стаття спрямована не так проти „наклепницьких вигадок націоналістів та інших ворогів Радянського Союзу" про русифікацію й асиміляторські тенденції в національній політиці СССР, як головним чином проти опозиційних до цієї політики кіл в самій таки Україні, про яких І. Кравцев пише, що вони „злякалися... потягу до оволодіння російською мовою" і тому пропонують „в Конституції республіки записати, що саме національна мова є обов'язковою державною мовою".

Стаття І. Кравцева мала свій безпосередній наслідок: після неї майже зовсім припинилися виступи підсовєтських письменників і педагогів в обороні української мови, які почали були розгортатися в щораз ширшу дискусію. Стероризовані не так міркуваннями І. Кравцева, як його покликаннями на Леніна в офіційному органі партії й уряду УССР, учасники цієї дискусії воліли її припинити чи бодай злагіднити, щоб не наражуватися на гострі засудження. З другого боку стаття І. Кравцева знайшла широкий відгомін закордоном, особливо в колах української еміґрації, бо зміст і тенденції цієї статті виразно підтверджують усі „б у р ж уазно-націоналістичні" закиди про русифікацію України. Зокрема ця стаття вдарила ніби обухом по голові декого з тих старих еміґрантів у ЗДА і Канаді, які не розуміли досі справжньої суті і прямувань московсько - совєтського режиму в Україні.

Відгомін серед української еміґрації і спантеличення в колах „проґресистів" примусили експозитурний провід останніх у ЗДА і в Канаді — мабуть за вказівками „згори" — виступити із запереченням правильности положень І. Кравцева. Вчинили вони це в безприкладно розгубленій статті, надрукованій в торонтському і передрукованій в нюйоркському „проґресивних" часописах. Не маючи можливости заперечити наявність русифікаційного процесу в підсовєтській Україні, — північноамериканські „проґресисти" вдалися до фальшування фактів, зв'язаних із статтею І. Кравцева.

Пускаючись на досить слизьку — з комуністичного погляду — дорогу виправлювання коментарів до думок Леніна і самих тез цього комуністичного „пророка", торонтсько - нюйоркські „проґресисти" виступили з заявою, що в статті І. Кравцева висловлено „ряд невірних тверджень щодо національних мов в Радянському Союзі", що ці твердження є „плутані" і що цієї статті „ніяк... не можна вважати урядовою політикою або партійною лінією", бо є вона „особистою думкою" І. Кравцева. „Статті, які підписані авторами, не завжди відображають лінію уряду або партії, — пробують викручуватися „проґресисти". — Були ж випадки, що на сторінках радянської преси — в „Правді", „Комуністі", чи в „Радянській Україні" друкувались статті, які згодом були розкритиковані, засуджені, як неправильні".

В усій цій крутійській писанині накопичено стільки фальшу, що треба було б довгого трактату, щоб з'ясувати усю його безглуздість з комуністичного таки становища. Поперше і „Правда", і „Радянська Україна", і „Комуніст", якщо і друкують підписані статті, то вони завжди були і є висловом не особистого погляду, але офіційної лінії часопису. Якщо ж друковані й підписані статті є дискусійними, то це обов'язково завжди й усюди зазначується зараз же при друкованій статті. Якщо ж і були випадки надрукування в цих офіційних органах „неправильних" чи „плутаних" положень, то їх засудження проголошувалось негайно на сторінках цих же часописів. Коли йде про статтю І. Кравцева, то вона досі не була ані розкритикована на сторінках офіційних органів, ані засуджена. Вона залишається й надалі офіційним становищем партії і уряду.

„Проґресивні" коментатори Леніна, намагаючись виправдати І. Кравцева, заперечують навіть офіційні висліди совєтського перепису з дня 15-го січня 1959 року, твердячи, що в Україні „понад 80% людей визнали своєю рідною мовою — мову українську". До яких меж фальшування доходять у своєму московському підлабузництві американсько - канадійські „проґресисти", показують самі ж таки числа цього перепису, що стосуються мови людности. Населення України на день 15-го січня нараховувало 48,869,000 душ, в тому числі 31,852,000 українців, або 76,1%, і 7.400,000 росіян, або 17,7%. Із 31,852,000 українців 87,6% назвали українську мову своєю рідною мовою, а 12,4% визнали своєю мовою іншу, не-українську мову. Якщо ж іде про росіян в СССР, то згідно з цим же офіційним переписом, 99,8% росіян в цілому СССР, значить і в Україні, визнає своєю рідною мовою тільки мову російську, а всього 0,2% росіян говорить не-російськими мовами. Коли взяти 12,4% українців, що не говорять по-українськи, і 17,7% росіян, що за виключенням 0.2% усі говорять по-російськи, то в Українській ССР не „понад 80% людей визнають своєю рідною мовою мову українську", як це твердять „проґресисти", але всього не цілих 70%.

Третій фальш „проґресистів" — це підкреслене ними твердження, що „українська мова — це урядова мова Радянської України". Ніде, ні в якому урядовому акті про це не сказано. Немає ніякої згадки про урядову мову і в Конституції Української ССР, бо ж, як це довів І. Кравцев, введення обов'язкової державної мови в конституцію республіки суперечило б „ленінським принципам".

Але найганебнішими у „виправлювальній" акції українських „проґресистів" у ЗДА і в Канаді є їхнє намагання здискредитувати виступи вже не „буржуазних націоналістів", а таки українських підсовєтських діячів, що обороняють чимраз тяжче затискувану українську мову, і вимагають надати їй права державної мови. Своїми твердженнями про те, що ніякої русифікації нема, що в Україні відбувається „бурхливий розвиток" української мови і культури, ці „проґресивні недолюдки", докотившися до самого краю, допомагають Москві таки справді — за словами Шевченка — матір катувати і з матері полатану сорочку здіймати.

О. Р.

Л. Луців

ШЕВЧЕНКО НЕ БУВ ПЕСИМІСТОМ

(Про вірш „Ой чого ти почорніло")

На другому році свого заслання в Кос Аралі, в 1848 році Тарас Шевченко написав прекрасний вірш „Ой чого ти почорніло". Цей вірш деякі шевченкознавці не вірно пояснюють, добачаючи в ньому песимістичний погляд українського поета на долю України. Ці шевченкознавці не звертають уваги на те, що великий український поет і перед 1848-им роком і пізніше вірив у те, що

Встане Україна.
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти!..

(„Стоїть в селі Суботові", 21-го жовтня 1845 року).

24-го грудня 1848-го року поет писав, що „надія, брате, не вмирає" („Не додому вночі йдучи"), а 1850 року в поезії „Лічу в неволі дні і ночі" писав:

Нехай як буде, так і буде.
Чи то плисти, чи то брести.
Хоч доведеться розп'ястись!
А я таки мережать буду
Тихенько білії листи.

Не видко песимізму в Шевченка і в його „Ісаія. Глава 35", написаній 25-го березня 1859:

Оживуть степи, озера,
І не верстовії,
А вольнії, широкії
Скрізь шляхи святії
Простеляться і не найдуть
Шляхів тих владики,
А раби тими шляхами,
Без ґвалту і крику,
Позіходяться докупи,
Раді і веселі.
І пустині опанують
Веселії села.

Дехто міг би сказати, що в цих словах не згадується про Україну. Але чи хтось зможе заперечити, що оті „раби", які „позіходяться до купи раді і веселі" — це не є українці, або що слова „і пустиню опанують веселії села" не відносяться до України?

В „Подражанії Ієзекиїлю" з 6-го грудня 1859 р. поет вірить, що:

Уже потроху і минають
Дні беззаконія і зла.

А вже 30-го жовтня 1860 року у вірші „І тут і всюди — скрізь погано" Шевченко ясно висловився:

..Сонце йде
І за собою день веде,
І вже тії хребтоносилі,
Уже ворушатся царі...
І буде правда на землі.

„Правда" в розумінні Шевченка — це те саме, що й „воля", як це видно з поеми „Кавказ", написаній 1845 року:

Встане правда! Встане воля!
І тобі одному
Помоляться всі язики
Вовіки і віки.

Про те, що „буде правда між людьми", писав поет в поезії „О люди! Люди небораки!" 3-го листопада 1860 року, незадовго до своєї смерти:

Чи буде суд! Чи буде кара
Царям, царятам на землі?
Чи буде правда між людьми?
Повинна буть, бо сонце стане
І осквернену землю спалить.

Свою надію на кращу долю України Шевченко висловив і в поезії „Бували войни й військовії свари", яку написав він 26-го листопада 1860 року і яка є п'ятою поезією поета перед його смертю:

А од коріння тихо, любо
Зелені парості ростуть.
І виростуть. І без сокири
Аж зарев'е та загуде.
Козак безверхий упаде,
Розтрощить трон,
порве порфіру,
Роздавить вашого кумира,
Людськії шашелі.
— — — — — — —
А ми помолимося Богу,
І небагаті, невбогі.

Хто уважно читав Шевченкового „Кобзаря", той напевно переконався, що його автор не був песимістом, і що він усе своє життя вірив, що „встане Україна". І тому дивно читати пояснення деяких шевченкознавців до згаданої поезії „Ой чого ти почорніло зеленеє поле", що ніби є вона песимістична щодо волі України.

Тому, що ця поезія має тільки 20 рядків, наведемо її в цілості:

Ой чого ти почорніло,
Зеленеє поле?
— Почорніло я од крови
За вольную волю.
Круг містечка Берестечка
На чотири милі
Мене славні запорожці
Своїм трупом вкрили.
Та ще мене гайворони
Укрили з півночі...
Клюють очі козацькії,
А трупу не хочуть.
Почорніло я, зелене,
Та за вашу волю...
Я знов буду зеленіти,
А ви вже ніколи
Не вернетеся на волю,
Будете орати
Мене стиха та, орючи,
Долю проклинати.

Ця поезія — це є розмова сучасників із „зеленим полем", тобто Україною, бо в Шевченковій поезії „степ" і „поле" часто персоніфікують українську землю. І ко-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Софія Парфанович

ЗАСПОКОЇТИ ТУГУ

(4)

Виїзд на гору Еванс дещо різниться від попереднього. Він не такий стрімкий, вужівниці не такі гострі. Немає тут червоного пилу, бо гора з сірого граніту і повітря на горі справжнє верховинне. Тундрова смуга значно ширша, і навіть з авта можна оглядати рослинність у глибоких нисах, що до них спадають стрімкі збочча-озера з снігових розтопів. Гора ця і її група нагадують Альпи чи може ще більше Татри.

Вид з гори — величний. Вона вже серед колорадських гір, які обступили її з трьох боків, а на схід спадають на високорівню, що на ній мачком розсипався Денвер. Вона не найвища, але дорога на неї, як кажуть, найвища в світі. Обидві вони мають понад 14 тисяч стіп, а верхів такої висоти є в Колорадо біля десятка. З них Лонгспік в Парку Скелястих гір, на північ від Денверу, не має автової дороги і на його вершок альпіністи від 5-ох до 75-ох років спинаються з поміччю сталевої линви. Щороку сходить на гору яких 2 тисячі людей, при тому падає і вбивається пару десятків. Це ті, що не мають ніякої вправи в високогірській туристиці.

Які б не були чарівні високі шпилі-найкращий вид я бачила не з них, а з середньої висоти — певно біля 10 тисяч стіп у лісі Рузвелта в Естеспарку. На нього легко можна дістатися й пішки, але тому, що віддаль доволі велика, їдуть гірським джіпом. Молодий водій Майк, студент як усі водії і готелева прислуга в літніх місяцях, розказує про високогірську туристику і, звичайно, про Лонгспік. На нього він виїхав конем, і ніхто не міг зрозуміти як, бо останню частину дороги з линвою він хіба ніс коня на спині.

Ліс шумить обабіч доріжки, вода сльозить у видолинках, а вас підкидає, як картоплину в кошику. В двох місцях ліс проріджується, ви бачите дерев'яні вежі. З обох вид незрівнянний, головно з другої, названої Панорамовий Вершок.

Ви дивитеся, дивитеся, стараючись наситити вашу тугу за горами, наситити надовго. Та чи можливе?

Зав'язавши петлю за стовпик вежі, Майк спускається по линві, демонструючи засоби туристики, а пасажири роблять знімки. З Майком я запризнююся в дорозі і, хоч це проти мого звичаю говорити про себе, зраджую свою професію, коли приходить до особливого роду хвороби, що її переносять кліщі. Завтра цю саму поїздку відбуде українське подружжя з синком із Шикаґо і, довідавшись про мене, добиватиметься моєї адреси, якої Майк не знає. Їм до відома: знайти її можна було в торговельній палаті, де я зголосилася. Для мене, що мандрую самотою, корисно залишати слід за собою, так, на всякий випадок.

Міста, містечка, села.

Про Денвер не писатиму. Опис великого міста нецікавий, бо Бродвей і вулиці, що йдуть за номерами, є всюди. І шістнадцята вулиця замість п'ятої в Ню Йорку, і склепи, і рух авт. Немає, зрештою, нічого більш одноманітного й нецікавого як американські міста, з винятком тільки Сан Франсіско, і то тільки з огляду на його географічне положення. Денвер для мене різнився тільки тим, що в ньому замешкали гостинні панство Биковські, з дому яких я зробила собі випадову точку для поїздок в гори. І знайшла я там кілька українських сімей, що обов'язково цілий час мого з ними знайомства говорили про... котів, навіть не знаючи, що це в мене літературна тема — в друку в Денисюка. Всі коти, як і діти, надзвичайні, винятково мудрі, феноменальні. З цим я заздалегідь погоджуюся, мої панство.

Місто - примара, Сентрал Сіті. Кілька вуличок, розкинених на збоччях гір, з яких бере початок поточина, що колись, дослівно, плила золотом. Їдучи вузьким кеньйоном, ви минаєте кінці піску - виполочок, насипи з каміння з порозбиваних скель. Перерита, розрита й покинена земля розказує про золоту гарячку, що вибухнула тут сто літ тому. Про неї розказують вам все і всі. Вона скаменіла й завмерла тут в піску, насипах, печерях - копальнях і в місті. Інакше його не можна назвати, бо воно друге величиною по Денвері, а колись було й важливіше за нього. Тоді, коли на приїзд губернатора Гранта його вулиці вимощено грудками срібної руди, а авантюристка й романтична танечниця Бейбі До Тейбор ішла до опери по хіднику з золота. І було то місце, де квадратова миля площі коштувала найдорожче в світі. І було воно забудоване кам'яницями й дерев'яними поверховими будинками один біля одного як в Еспанії, з квітниками, фонтанами й садами позаду. І славний готель Теллер, до якого завезено з Европи цінні меблі, образи й вази, порцеляну з Японії, заслони з брабантських коронок, турецькі килими. Там і кімната Гранта і Бейбі До в випуканім стилі минулого століття.

Сентрал Сіті мало оперу ще з часів, коли по його вулицях плило золото. І нині виступають тут відомі артисти, а ціна на білети як на Бродвеї в Ню Йорку. Туристи зайняли місце золотокопів. Там ви побачите цікаву річ: портьєри одягнені в чорні одяги вроді англезу, але штани впущені в халяви чобіт! Де ж ви бачили таке? Певно, в якомусь фільмі з Далекого Заходу.

СВОБОДА SVOBODA

SUBSCRIPTION RATES:

One year	$ 12.00
Six months	6.25
Three months	3.25

Jersey City & Foreign Rates:

One year	$14.00
Six months	7.50
Three months	4.00

For UNA members monthly 65¢.

ПЕРЕДПЛАТА:

На рік	$12.00
На пів року	6.25
На три місяці	3.25

В Джерзі Сіті і закордоном:

На рік	$14.00
На пів року	7.50
На три місяці	4.00

ДОПОМОЖІТЬ ВДЕРЖАТИ І РОЗБУДУВАТИ ДЛЯ НАШОЇ ДІТВОРИ РІДНУ „ВЕСЕЛКУ"! ПОШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ПОЖЕРТВУ НА ФОНД „СВОБОДИ"!

„НЕВМІРУЩА ПІСНЯ"

(Ювілейний Альманах Хору „Думка", 1949—1959, Ню Йорк, 1960)

Появилась книжка, яка заслуговує на негайну інформаційну згадку. Альманах хору „Думка" в Ню Йорку — ніби маленька подія, бо — формально — тільки відзначення десятиріччя одної співочо - громадської організації в Америці. Насправді, це прецінний документ часу, важливий для сучасників і, може, ще цікавіший для майбутніх істориків американсько-української громади. Водночас, це рідкісна у нас книжкова поява на такому високому технічно - видавничому рівені, надихана духом справжньої культури.

На 110-х сторінках альбомного формату гармонійно збалянсовано матеріял, що стосується тільки посередньо хору „Думка", отже статті й фейлетони, і той, що безпосередньо зв'язаний з історією та теперішньою діяльністю того співочо - громадського колективу. Дві суто-фахові статті двох музикологів — В. Витвицького „Українська хорова культура" й Антона Рудиницького „Наш хоровий репертуар" — вимагають окремої фахової оцінки. Статті двох інших музично - хорових фахівців — це О. Залеського інформаційний нарис, подекуди у характері спомину, про Академічний хор „Бандурист" у Львові, та суто-практичні завваги І. Жуковського про „Хор, оркестру, дириґента, критику й публіку". Публіцистику репрезентують М. Шлемкевич статтею „Володарка пісня", де автор, прикметним йому поетичним стилем, заторкнув філософію музики - співу, — і Іван Кедрин статтею „Пісня на службі громади" з указуванням на розбіжні і спільні громадські та мистецькі цілі. Сантиментально - дотепний фейлетон Ікера „Слово про ювілей" і нарисесей М. Островерхи „За „Думкою" дума", в якому, на жаль, тільки заголовок нав'язує до теми — вичерпують той „посередній" матеріял, що стосується більше музики й пісні взагалі, аніж спеціяльно хору „Думки". Туди ж належить пісня „Як ішли ми світами" — слова і мелодія Р. Купчинського.

Історію „Думки" і все те, що стосується її актуальної праці з'ясовано так, що воно може послужити зразком для хронікарів всіх культурних чи громадських організацій, які повинні залищити потомним не тільки щораз більш розпливчатий спомин по собі в постаті розпорошених газетних вісток, але документарний матеріял у формі окремої книжки. І цей інформаційний матеріял — найцінніший. Вже короткий вступ до книжки характеризує настрої „думкарів" і його настанову до власної праці та довкільного громадянства. „Видаємо цей альманах . . . не для реклями хору, не для заробітку, а для пам'ятки і доказу, для пам'ятки наших змагань, недомагань, та для доказу нашої любови до пісні . . . Хор „Думка" не приписує собі винняткових заслуг, не вважає себе за одинокий репрезентативний хор у вільному світі. Але Альманахом хоче збільшити увагу й прихильність нашої громадськости до всіх українських хорів, що плекають рідне хорове мистецтво, що не тільки дають хвилини радости своїм, але виявляють чужим пісенні скарби народу . . ." Гарний вступ, що каже людині, яка взяла ту книжку в руки, нічого навіть не знавши про „Думку", поставитись до „Думки" і книжки поважно і прихильно.

А. Осадца, голова Союзу Українських Хорів Америки, дав у короткій статті „На порозі нової декади" огляд пручань, надій, розчарувань і осягів, що давали почуття великого вдоволення і поштовх до витривалости на цій добровільній стійці. До тієї самої категорії належить нарис-спомин теперішнього голови „Думки", А. Пашковського, „З нашого подвір'ячка" — про проби, подорожі до міст поза Ню Йорком, товариські вечори й різні імпрези „Думки". Попередній голова „Думки" Б. Карпевич дав огляд найважливіших голосів преси про „Думку", а довголітній її попередній дириґент і „душа" „Думки", Л. Крушельницький, дав знамениті інформаційно - хронікарські вістки про „Виступи хору „Думка" від 8-го січня 1950 до 10-го квітня 1960, самі хронологічно впорядковані дати, цифри, назви місцевостей і нагоди виступів хору, — та „Список пісень", виконаних хором впродовж 10-х років, — знову же лише сам перелік за абеткою композиторів. Для тих, хто вміє читати, такий сухий матеріял без одного речення коментаря має більше змісту, як неодна довга палка промова повна великих пустих слів. „Хроніка українського хору „Думка" за десять років його існування, зладжена колективно Б. Карпевичем, Л. Крушельницьким і В. Ренером, світлини всіх членів „Думки" з зазначенням їх голосу та часу членства, поазбучний список всіх членів та багато інших світлин до історії „Думки" — доповнюють інформаційну частину.

На цілості видно надзвичайно дбайливу фахову руку редактора Альманаха, Р. Купчинського, якому, зрештою, помагала покликана для цього діла Колеґія. Обкладинка Петра Холодного, мистецько-графічні зоголовки Богдана Титли, крейдовий папір і ціле оформлення Альманаха роблять його дійсною прикрасою бібліотеки. Дискусійним є вплетення цілої хронікарсько - ілюстраційної частини в середину книжки, посеред статтейний матеріял, замість чіткого розмежування двох частин і поміщення рівно 129 світлин членів хору позаду книжки, в хронікарсько-документарній частині. Дискусійними є теж деякі подробиці правопису. Цілости загальної оцінки в суперлятивах — ці дрібні застереження ні трішки не помешують.

І. Кедрин

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 22-мільйонового майна організації!

ШЕВЧЕНКО НЕ БУВ ПЕСИМІСТОМ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ли дивитися на цю поезію як на розмову між сучасниками Шевченка і Україною, тоді легко її зрозуміти. Сучасники Шевченка „не вернуться вже на волю", а Україна „знов буде зеленіти".

У 60-річчя смерти Шевченка, в 1921 році появився в Ляйпціґу заходами Євгена Вирового „Кобзар" Тараса Шевченка за редакцією проф. д-ра Василя Сімовича, який дав пояснення до кожної поезії поета. До „Ой чого ти почорніло зеленеє поле". Сімович дав таке пояснення:

„Це найбільш чорний із цілого „Кобзаря" погляд про те, що волі нам уже не мати. По інших місцях (Тарасова Ніч, До Основ'яненка, Гайдамаки) поет каже, що „не вернеться козаччина", що „минулося" й т. д. — але скрізь почувається надія, а в „Ченці" то й виразно поет висловлює надію („а я таки буду сподіватись") — тут наче каменем припечатав!" (стор. 303).

Академік Степан Смаль-Стоцький у своїх викладах в Українському Вільному Університеті в Празі, вияснюючи творчість українського поета, легко спростовував помилкове твердження В. Сімовича. Частина його викладів вийшла друком у Варшаві 1934 року як XXV том праць Українського Наукового Інституту. Про поезію „Ой чого ти почорніло" пише автор на 114 - 120 сторінок цього тому. Ось хід думок цього найкращого шевченкознавця:

„Почорніле поле" відповідає сучасникам Шевченка на запит, чому воно „почорніло". „Зеленеє поле" — це ціла Україна, бо воно „почорніло" та „за вашу волю", „за вольную волю" України, значить і за волю тих українців, які з ним розмовляють. Але вони цього не розуміють, як і не відчувають того сумного стану України, який спричинили і ті „гайворони з півночі", це значить москалі, які „клюють очі козацькії, а трупу не хочуть". (Стор. 115 — 116).

В. Сімович у зредаґованому ним „Кобзарі" дав таке пояснення до цього місця (стор. 302):

„Гайворони з півночі — це москалі. Загалом ці два місця треба розуміти куди ширше. Чого Польща не добила (бо берестецька поразка була дуже велика), то доклює Москва, забираючи, що ясне (очі козацькії, що ще добре, а на Україні лишаються трупи").

Ст. Смаль-Стоцький не погоджується з цим поясненням. Шевченко — пише він — признає правду тим, які чваняться, що „Польщу колись завалили" („Посланіє"), а у „Великому Льоху" українська ворона чваниться, що: „спалила Польщу з королями". До того треба ще згадати, що „почорніле поле" (Україна) заявляє, що воно „почорніло од крови за вольную волю" та „за вашу волю", це значить, що Шевченко вважав, що битва під Берестечком таки причинилася до здобуття волі Україні. В інших творах Шевченко захоплювався волею України за Гетьманщини, а в поемі „Сліпий" („Невольник") нарікає на те, що „недоуми гетьмани занапастили" той „Божий рай," який був на Україні за Гетьманщини.

Сімович писав, що „Москва доклює те, чого Польща не добила". А в Шевченковій поезії говориться про те, що „гайворони клюють очі козацькії", це значить, що москалі стараються зробити „живих видющих козаків (українців) невидющими, сліпими, щоб вони не бачили того дійсно сумного стану України" (стор. 117). Москалі „не хочуть" трупів, а трупи в Шевченка, — це несвідомі національно народи, як це видно в „Посланії Шафарикові" або в „Бували войни", — де трупами є „няньки, дядьки отечества чужого".

Шевченків вірш „Ой чого ти почорніло зеленеє поле" зовсім не є песимістичним твором, бо в ньому „зеленеє поле" (Україна) заявляє, що воно „знов буде зеленіти", хоч національно несвідомі сучасники поета ніколи вже не побачать волі.

Науковці, опрацьовуючи якусь тему, повинні запізнатися з попередніми дослідами в цій ділянці, щоб не відкривати вже відомих істин, але щоб зайняти становище до тверджень своїх попередників і їх спростувати, коли вони з ними не погоджуються. Та, на жаль, у нас не завжди так діється.

Проф. Леонід Білецький, який редаґував чотиритомове видання Шевченкових творів, що появилося у виданні Української Вільної Академії Наук у Вінніпеґу в роках 1952 - 1955 під назвою „Кобзар", у третьому томі (стор. 45) дав таке пояснення до вірша „Ой чого ти почорніло зеленеє поле":

„Ось так символічно змалював Шевченко трагедію України. Чи є надія на відродження? Так є, але тільки для поля: „Я знов буду зеленіти, а ви (нарід, нація) вже ніколи". Іншими словами, земля українська відродиться, знову зазеленіє, як робоча, хліборобська сила, а духова нація, вільна самостійна Україна вже не відродиться ніколи.

Таку далеку перспективу повної безнадії на відродження України розкриває Шевченко і так глибоко оцінює він у цім прекраснім вірші значення Берестецького поля бою для майбутньої долі українського народу, як нації і державної сили.

Це візія генія народу і пророчий підсумок одного історичного моменту, як трагедії народу".

На 554-ій сторінці редактор ще раз підкреслив свої невірні погляди в примітках, пишучи, що „волі козакам на Україні більше не буде („козаки" в творах Шевченка — це „українці„ — Л. Л.). „Це „найпесимістичніший погляд Шевченка".

Ці твердження проф. Білецького тим дивніші, що він же мусів знати працю акад. Ст. Смаль-Стоцького, надруковану в „Інтерпретаціях", і, коли з нею не погоджувався, то мусів зайняти до неї становище в своїх коментарах.

Подібної помилки допустився і д-р Ярослав Рудницький, який цього року „зредаґував" нове видання „Кобзаря" В. Сімовича. Щоправда, це є фототипічне перевидання книжки з 1921 року і тому важко робити в ньому поправки чи доповнення, але їх можна було зробити наприкінці, зазначивши, що пояснення Сімовича не погоджуються з дійсним станом, або спростувати пояснення акад. Ст. Смаль-Стоцького. Редактор цього перевиданого „Кобзаря" тим більше повинен був це зробити, що він сам зазначив у „Передмові", що „в декількох місцях змінено, чи скорочено пояснення Сімовича відповідно до новіших дослідів" (стор. XI).

Перевиданий у 1960 році „Кобзар" з поясненнями д-ра Василя Сімовича має таку титульну сторінку: „Українська Вільна Академія Наук. Інститут Шевченкознавства, ч. 2. Тарас Шевченко. Кобзар. З поясненнями і примітками д-ра Василя Сімовича. Друге справлене й поширене видання. За редакцією д-ра Ярослава Рудницького. Клюб Приятелів Української Книжки. Видавець Іван Тиктор. Вип. ч. 34, 35 і 36. Вінніпеґ, Канада, 1906, стор. XXXII + 431".

У передмові до цього видання д-р Яр. Рудницький зазначив (стор. XI - XII): „в основу його змін, доповнень чи скорочень лягли пояснення проф. д-ра Д. Дорошенка, що їх він подав у празькому виданні „Кобзаря" з 1940 року в співпраці з д-ром Ст. Сірополком".

На жаль, в поясненнях до вірша „Ой чого ти почорніло" не бачимо зовсім праці нового редактора, який зазначив, що Сімовичеві пояснення — „змінено відповідно до новіших дослідів". Відсутність цих змін у фототипічному виданні „Кобзаря" з 1960-го року може свідчити про те, що і д-р Ярослав Рудницький погоджується з поясненнями проф. В. Сімовича. Чи так воно? Ні, не так, бо тоді д-р Я. Рудницький мусів би зайняти становище до того, що Шевченко мав би бути непослідовним у своїх поглядах на майбутнє України. В „Кавказі" він кличе кавказькі народи „Борітеся — поборете, вам Бог помагає; за вас сила, за вас воля і правда святая!" В своєму „Заповіті" Шевченко звертається до українського народу: „Вставайте, кайдани порвіте і вражою, злою кров'ю волю окропіте!"

Шевченко не міг не вірити в майбутню волю України, як це думали Сімович, Білецький і Я. Рудницький, бо інакше він не закликав би до боротьби. Шевченко не уважав битву під Берестечком за кінець української волі, як це дехто невірно розуміє.

Ст. Смаль-Стоцький вірно підкреслює, що „поле" відповідає своїм розмовникам, що тільки вони „не вернуться вже на волю". В „Інтерпретаціях" читаємо: „ Вернутися на волю може тільки той, хто вже був на волі. Так, дійсно так! Якраз це дуже стосується до тих українців, що розмовляють із полем. Україна мала волю й матиме волю, але вернуться на волю тільки українці з козацькими очима, а хто з виклюваними очима або труп, той уже не вернеться на волю ніколи!" (стор. 120).

При перевидаванні давніших праць, навіть і фототипічним способом, треба б дійсно змінювати тексти відповідно до новіших дослідів. При важливіших працях давніші видання повинні переглянути дві або й більше осіб, щоб не пропустити навіть найменших помилок.

Не можна поширювати неправд про Шевченка, хоч би їхніми авторами були і визначні науковці, які напевно прийняли б арґументи акад. Степана Смаль-Стоцького, коли б були мали нагоду їх почути, бо вони кожного переконують. Та найсильніший арґумент — це тексти Шевченкових поезій.

У Филаделфії відбудеться Міжнародний Семінар на тему єдности християн і Східньої Европи

Филаделфія. — Комісія Екзильних Федерацій при Міжнародному Студентському Русі Католицьких Студентів „Пакс Романа" влаштовує тут в днях 15 і 16 жовтня ц. р., при співпраці Товариства Українських Студентів Католиків „Обнова" свій річний семінар з доповіддю на тему: „Християнська єдність і східня Европа". Семінар відбудеться в залях Академії св. Василія Великого на Факс Чейзі у Филаделфії. У програмі семінару доповіді: д-р Петро Ісаїв — „Християнська єдність у Східній Европі-історична перспектива", проф. Оскар Галецький — „Націоналізм і федералізм у проблемі християнської єдности в Східній Европі", проф. Кирило Зебот — „Політична рівновага сил у Східній Европі, основана на християнстві", проф. Микола Чубатий — „Структура Церков у Східній Европі і церковна єдність", д-р Атанас Серкснас „В який психологічний спосіб комуністичний рух просяк до християнства у Східній Европі" і д-р Петер Віґантас „Міжнародна чуйність і Пакс Романа". У цьому Семінарі візьме теж участь Преосв. Кир Йосип, Єпископ-Помічник Української Католицької Митрополії Филаделфії, що відслужить Архиєрейську Службу Божу і Молебень та промовлятиме під час Семінару. Промовлятиме теж п. Е. Кірхнер, представник Пакс Романа у ЮНЕСКО.

КАПІТАЛ МЕТРОПОЛІТАЛЬНОЇ ОЩАДНОСТЕВОЇ АСОЦІЯЦІЇ В ДЖЕРЗІ СИТІ ПЕРЕВИЩИВ $15,000,000

Джерзі Сіти, Н. Дж. — Президент Метрополітальної Федеральної Ощадностевої Асоціяції Гуннер Дж. Гудмунсон повідомляє, що від січня цього року ця інституція збільшила свої капітали на $2.000.000. При відкритті нових головних бюр цієї Асоціяції капітали її перевищають $15.000.000. В січні ц. р. її капітали виносили $13.044.000; в липні ц. р. — $14.292.000, а тепер вже перевищають $15 мільйонів. $13.100.000 є інвестовані в перші морґеджі в цілій метрополітальній окрузі. Ці морґеджі в січні ц. р. виносили $11.169.000, а в липні зросли вони до $12.104.000.

Є вигляди на добрий розвиток цієї Асоціяції, бо постійно зростають ощадностеві вклади, бо люди мають до неї довір'я. В січні більше як 8.000 осіб мали ощадності в Метрополітальній Ощадностевій і Позичковій Асоціяції, а тепер вони ще збільшилися.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

Доповідь д-ра Богдана Галайчука: „Правна структура совєтського бльоку".

На науковому засіданні Української Вільної Академії Наук у ЗДА 23-го вересня д-р Богдан Галайчук доповідав на тему „Правна структура совєтського бльоку". Проф. Д. Горняткевич, заст. голови УВАН у ЗДА, привітав гостя з Аргентини — професора міжнародного права Понтіфікального університету в Буенос Айресі. Предметом доповіді була правнича характеристика держав-сателітів СССР.

Д-р Б. Галайчук у доповіді сказав, що проблема полягає в тому, що формально-правно сателіти є суверенними державами, а фактично — ні. В науці міжнародного права це зовсім нова, небувала проблема, досліди й інтерпретації якої щойно починаються. Доповідач поділив сателітів, відомих в історії СССР, на три категорії: 1) неросійські совєтські республіки, в тому числі й УССР, перед їх вступом до складу СССР у 1922 році; 2) Монгольська і Тувінська народні республіки перед другою світовою війною; 3) східньо-европейські „народні демократії" в наші часи. Сателіти першої і другої категорії відзначалися тим, що були зв'язані з Москвою принаймні зовсім ясними формальними договорами, за якими вони передавали центральному урядові в Москві частину своїх суверенних прав. Так наприклад, на підставі договорів 1919 й 1920 років УССР передала урядові РСФСР право управління своєю армією, воєнною промисловістю й залізницями, але зберегла до 1923 р. окремішність своїх зовнішніх дипломатичних і торговельних зв'язків. Натомість, Монголія за передвоєнними договорами передала СССР свою зовнішню репрезентацію, але зберегла суверенітет у внутрішніх справах. Повного ж завершення явище держави-сателіта набуло після другої світової війни в країнах Східньої Европи. Польща, Чехо-Словаччина, Альбанія й ін. країни юридично є самостійними державами. Не існує навіть жадних договорів, що обмежували б їхній суверенітет та передавали б якісь компетенції урядові СССР. І все ж загально-відомим фактом є, що вони держави не самостійні!

Доповідач подав огляд існуючої наукової літератури, в якій американські, німецькі, польські, українські та ін. правники досі пробували пояснити й дефініювати поняття держави-сателіта, назвавши при цьому праці Р. Мавраха, Дж. Газарда, Л. Окіншевича, В. Маркуся, Т. Комарніцького та ін. З-поміж існуючих теорій найбільш влучними, на думку доповідача, є погляди Р. Мавраха, які незалежно почасті зформульовані у Л. Окіншевича й Дж. Газарда. Це „теорія дуалізму" правного стану сателітних держав, як її назвав Р. Маврах.

Далі доповідач подав свою інтерпретацію „теорії дуалізму", основану на визнанні комуністичних партій СССР і країн-сателітів правоздатними інституціями, погляд, що свого часу висловили Л. Окіншевич і Дж. Газард. Спільна політична ідеологія, організаційна дисципліна та інструкції й накази компартії СССР компартіям держав-сателітів становлять в такому разі формально-правну основу для фактичного скасування суверенности сателітних держав. Міжнародно-правні відносини між СССР і країнами-сателітами мають ніби два поверхи: згори й формально сателіти мають атрибути суверенних держав, а всередині, під цією покришкою, вони по лінії своїх урядових партій є цілком залежними від компартії СССР.

Доповідь Б. Галайчука викликала жваву дискусію та багато запитань, зокрема Л. Чикаленка, О. Симоненка, О. Данка, Л. Соневицького, А. Адамовича, О. Ревюка та ін. В довших виступах — О. Симоненко навів кілька цікавих спогадів про діяльність наркомату зовнішніх справ УССР у 20-х роках і висунув свою думку, що взаємини між державами-сателітами і СССР фактично існують за „законом війни". О. Ревюк — звернув увагу на деякі аналогії з правними відносинами в середньовічній Англії, А. Адамович наголосив важливість ролі у зовнішніх стосунках особистої диктатури й сваволі вождя КПСС, а В. Голубничий вказав на влучність дефініції Галайчука про сателіта стосовно УССР перед 1920 р., коли за конституцією 1919 р. УССР була проголошена самостійною державою, але КП(б)У, згідно з своїм статутом, була обласною філією РКП і зводила усю суверенність УССР до фікції.

В. Г.

Сателіт-шпигун „Самос" і проблема суверенітету в космічних просторах

Вашингтон. — ЗДА мають випустити новий сателіт шпигун „Самос", який зактуалізує проблему державного суверенітету космічних просторів. Ця проблема буде новою для правників всього світу, а в першу чергу вона зацікавить совєтських і американських правників, бо досі не було ще випадку, щоб сателіт чи літак літав чи кружляв в космічних просторах над чужими країнами і щоб внаслідок цього виринула справа порушення суверенітету території чужої країни. Досі суверенітет якоїсь держави розтягався на висоту до 100 миль, це значить на таку висоту, до якої могли злітати літаки. Сателіти без військового значення кружляли понад чужими територіями, і ніхто досі не протестував. Коли почне кружляти сателіт шпигун „Самос", який зможе робити докладі фота чужих територій для розвідчих цілей, може виникнути справа суверініту космічних просторів, що є вище як 100 миль понад Землею. Досі державний департамент забороняв департаментові оборони робити пуб. заяви в справі сателіта „Самоса". Президент Айзенгавер у своїй промові в Об'єднаних Націях у вересні ц. р. домагався заборонити лети тієї зброї в космічних просторах, яка може бути нищівною для світу. Сателіт „Самос" не є такою зброєю. Совєтський правник Я. Коробін заявив був ще в 1959 році, що розвідчі сателіти можна вважати не за агресію, тільки за вислів недовір'я до даної держави. Проба випустити сателіт „Самос" 11-жовтня не вдалася, коли буде нова проба — не є відомо.

Ізраїль хоче миритися з арабами

Об'єднані Нації. — Ізраїльський міністер закордонних справ Гольда Маєр виголосила в минулий понеділок 10 жовтня в Генеральній Асамблеї ОН промову, в якій закликала арабських сусідів Ізраїлю, зокрема лідерів З'єдиненої Арабської Республіки, Лівану і Йорданії, щоб вони будь-коли і будь-де з'їхались з ізраїльським прем'єром Давідом Бен Ґуріоном для переговорів про мировий договір, а бодай про підписання пакту неаґресії. Гольда Маєр приписувала тільки злій волі арабських країн, що вони зберігають свідомо стан непевности на Середньому Сході та, між іншим, не хочуть інтеґрувати у свої господарства і дозволити на постійне поселення на своїх землях власним землякам, арабським втікачам з Палестини, під час війни в 1948 році. Між Ізраїлем і арабськими державами існує все ще стан військового перемир'я, що його пильнує окрема Комісія для справи перемир'я від Об'єднаних Націй. Гольда Маєр підтримала пропозицію през. Айзенгавера щодо створення фонду допомоги для африканських країн та звернула увагу, що коли б високоупромисловлені краї пожертвували по 2% свого щорічного прибутку на ту ціль, то зараз в першому році зібрано б фонд у висоті $17 більйонів. Гольда Маєр цілком підтримувала Гаммаршилда проти всіх совєтських атак.

● Крайова Рада Безпеки в Шикаґо найменувала 52-річного шофера з Монтевідео з Міннесоти „найбезпечнішим шофером" від автомобілів цього року. Друге місце здобув 53-річний шофер із Форту Вейн в Індіяні Чариз Дж. Еспіч.

Рочестер і фонд катедри українознавства

Діловий Комітет Фонду Катедри Українознавства і Українська Студентська Громада в Рочестері, Н. Й., розпочали широку збіркову акцію на терені Рочестеру, початковий вислід якої розраховується на задеклярованих $5.300, з чого $1.900 вже вплачено.

В зв'язку з цією акцією, Рочестер недавно відвідали голова ФКУ Степан Хемич і президент СУСТА Константин Савчук. Внаслідок цих відвідин Студентська Громада Рочестеру визначила собі розбудову Фонду Катедри Українознавства за свою головну ціль. Здійснюючи цю постанову, Громада влаштувала 17-го вересня „Академічний Баль", який пройшов з успіхом і приніс Фондові Катедри Українознавства $418.87 чистого доходу.

Українській Студентській Громаді в Рочестері належиться признання за працю. Щира подяка прислуговує тим громадянам Рочестеру, які своєю жертвенністю причинилися і далі причиняються до успіху в здійснюванні великого завдання, яким є встановлення Першої Постійної Катедри, не лекторату-курсу, Українознавства на одному з чільних Американських Університетів.

Олекса Біланюк

● Щоденник „Шикаґо Сан-Таймс" надрукував передовицю, в якій заявив, що підтримує кандидатуру на президента Ричарда М. Ніксона, який „зможе вести ЗДА і світ до справедливого і тривалого миру та запевнить цій країні волю в теперішніх часах". Цей щоденник в 1952 і 1956 роках підтримував Айзенгавера, а в 1948 — Трумана.

ІСТОРІЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ

Тепер, коли майже кожний може коментувати і міркувати про демократичну національну конвенцію та її кандидатів на дві найвищі посади в країні, варто, мабуть, кинути оком на демократичну партію з історичної погляду, на її походження та партійні традиції.

Взагалі існування політичних партій у З'єднаних Державах завдячуємо демократичній партії. Американська Конституція не передбачала існування різних політичних партій. Навіть більше, творці американської Конституції дивились на такий поділ на партії з підозрою. Приміром, Джан Адамс заявив, що „це найбільше, чого я боюсь". Джеймс Медісон висловлював страх, що окремі фракції можуть „спричинитись до розламу нової республіки".

Проте, в кожному вільному суспільстві утворення різних партій неминуче. Американською революцією також керувала партія — „партія патріотів". Т. Джефферсон, засновник демократичної партії, говорячи про неї, казав, що політичні партії правлять за найкращу надію для груп з різними інтересами досягнути компромісу.

Джефферсонова філософія базувалася на тому, що „люди природно завжди поділяються на дві партії — одних, що бояться і не довіряють народові, та інших, що отожнюють себе з народом. В кожній країні, казав він, існують дві таких партії.

Федералісти мали відмінний погляд на уряд, очевидно під впливом европейських монархій. Вони підтримували Олександра Гамілтона, який заявляв, що „усі суспільства поділяються на меншість і більшість. Перші — це багаті, та благородного походження. Другі — це маса, яка дуже рідко може міркувати та вирішувати правильно". Цим Гамілтон висловлював свої переконання і зачислював себе до „багатих і родовитих".

Ця різниця в ідеології призвела до антифедералістичного руху, внаслідок чого утворилась партія, яку Джефферсон спочатку назвав „Републіканською", - сподіваючись цією назвою показати федералістам, що вони „не республіканці". Ця початкова Республіканська партія згодом перетворилась на Демократичну партію, побудовану на принципі „рівних прав для кожного і жадних спеціяльних привілеїв для будь-кого".

Джефферсон став третім президентом З'єднаних Держав, і його партія майже протягом шістдесяти років мала контролю над урядом. Протягом цього періоду розміри Америки подвоїлись у зв'язку з купівлею території Люїзіяни та експансією та освоєнням нових територій на заході.

Від самого початку, коли плянтатори Вірджінії об'єднались з працівниками Ню Йорку, Демократична партія являла собою типову коаліцію різноманітних інтересів, об'єднаних в опозиції проти контролі над урядом з боку тих, кого вони вважали за найсильнішу групу, групи фінансистів та бизнесменів.

Як коаліція, Демократична партія була здебільшого партією фармерів, північних міських робітників, імігрантів та інших менших груп, а також виборців з півдня з їх акцентом на стейтові та льокальні права. І ця партія в своїй платформі завжди пов'язувала себе з фермерами та робітництвом.

Ендрю Джексон, сьомий президент, що походив з бідної родини, оголосив себе „провідником тих бідних членів суспільства, фармерів, механіків та чорноробів, які не мають ані часу ані засобів боротися за свої права". І Вілліям Браєн, тричі невдалий кандидат на пост президента, сказав: „Спаліть всі більші міста а залишіть фарми, і ваші міста незабаром знову виростуть. Але знищіть фарми, і трава виросте на місці ваших міст".

Вся історія, плюс нова історія часів Франкліна Рузвелта та Гаррі Трумана дає підставу демократам називати свою партію, правильно чи неправильно, „народною партією".

Американська Рада

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Звичайні Місячні Збори членів В-ва св. Юрія, Відд. 239, відбудуться в суботу, дня 15-го жовтня 1960 року, від год. 3:00 до 5:00 по пол., в домі Укр. Амер. Горожан, при 847 N. Franklin. Порядок дня, як звичайно. — Д-р В. Галан, М. Ковальчук.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. Дж. — Т-во ім. І. Франка, Відд. 372, повідомляє членів, що Місячні Збори відбудуться в суботу, 15-го жовтня 1960 р., в год. 7-ій веч., в залі, де звичайно — 210 Черч вул. На денному порядку маємо дуже важливі справи, про які Управа Відділу не може рішати, без згоди членства. Крім цього, просимо членів вирівнювати свої вкладки та приєднувати нових членів до УНСоюзу. — К. Наконечний, предс.; Д. Ґела, фін. секр.; І. Головка, касир; П. Шило, рек. секр.

ШИКАҐО, Ілл. — С-во Пресв. Діви Богородиці, Відд. 259, повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 16-го жовтня 1960 р., в год. 1-ій по пол., в церковній залі — при 4952 So. Paulina. — П. Трусик, рек. секр.

ДІТРОЙТ, Миш. — Управа 175 Відд., Б-во ім. св. о. Миколая, повідомляє своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 16-го жовтня 1960 р., в год. 1-ій по пол., в залі УНДому, — при Мартін вул. Проситься членів прибути, вплатити членські вкладки, а довгуючих вплатити свої залеглості. Також просимо взяти до уваги, що Місячні Збори будуть відбуватися не в суботу, як це було літньою порою, але лише в неділю, впродовж цілої зими. — Я. Базюк, предс.; І. Калиниченко, кас.; Ст. П. Крупка, фін. секр.

БОФФАЛО, Н. Й. — Б-во св. о. Миколая, Від. 127, повідомляє своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 16 жовтня 1960 р., в церковній залі при Філмор і Онейда вул., зараз по співаній Службі Божій. Проситься членів брати участь у Зборах та вплачувати свої біжучі та залеглі вкладки. Крім цього, маємо багато справ до полагодження. Управа урядуватиме кожної неділі, від г. 11:30 до 1:30 по пол. Просимо зголошувати своїх дітей та знайомих в члени УНСоюзу. — І. Була, гол.; П. Володка, фін. секр.

Український Народний Союз і „Свобода" це твердиня української у вільному світі, які мають за собою 65-літню історію провідництва в політичних, соціяльних та культурних змаганнях нашої іміграції в Америці.

Посмертні згадки

Левко КУЛИЧ — довголітній член Б-ва св. І. Хрестителя, Відд. 270 УНСоюзу в Джерзі Ситі, Н. Дж., помер 10-го жовтня 1960 р. Покійний народився 1888 р. в с. Хмильно, пов. Броди, Зах. Україна. До УНСоюзу вступив 1914 р. Покійний був активним членом Б-ва. Полишив у глибокому смутку трьох синів: Омеляна, Стефана й Івана, доньки: Катерину, Ольгу та Юлію, три невістки, трьох зятів та 11 внуків. Похорони відбудуться у п'ятницю, 14-го жовтня 1960 року, з пох. заведення І. Ковальчика до укр. кат. церкви св. ап. Петра і Павла в Джерзі Ситі, Н. Дж., а опісля на цвинтар Голі Нейм в Джерзі Ситі, Н. Дж. — Вічна Йому Пам'ять!

М. Баран, секр.

Николай БІЛИЙ, — довголітній член Т-ва „Просвіта", Від. 224 УНСоюзу в Сейлем, Масс., помер 11-го вересня 1960 р., на 73-му році життя, по довгій недузі. Покійний був родом із с. Перегнoїв, пов. Перемишляни, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Анну, двох синів: Івана і Стефана, трьох внуків, брата Василя та сестри: Марію, Пелагію та Наталію. Похорон відбувся дня 14-го вересня 1960 р., із пох. заведення до укр. кат. церкви св. І. Хрестителя, а опісля Покійного поховано на цвинтарі св. Марії в Сейлем. — Вічна Йому Пам'ять!

Н. Ірха, секр.

ТАРЗАН, ч. 4537. Пергамент

Мавполюд мандрував по сухій країні і був здивований, коли знайшов людський кістяк!

Тут лежать останки білої людини... Але як вона згинула на цій пустій рівнині?

Нагло Тарзан вислідив напівсхований пергамент. — Можливо, що там є тайна цієї купки костей, — міркував він.